

Vergaderjaar 2024–2025

22 343

Handhaving milieuwetgeving

30 872

Landelijk afvalbeheerplan

Nr. 418

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT

Vastgesteld 15 april 2025

De vaste commissie voor Koninkrijksrelaties en de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat hebben op 12 maart 2025 overleg gevoerd met de heer Jansen, Staatssecretaris Openbaar Vervoer en Milieu, en de heer Szabó, Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering, over:

- **de brief van de Staatssecretaris Openbaar Vervoer en Milieu d.d. 11 december 2024 inzake reactie op verzoek commissie over de situatie bij Selibon Bonaire (Kamerstuk 22 343, nr. 406);**
- **de brief van de Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering d.d. 10 maart 2025 inzake uitspraak Gerecht in eerste aanleg van Bonaire over indeplaatsstelling waarnemend Rijksvertegenwoordiger (Kamerstuk 36 600-IV, nr. 50).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties,
O. van Dijk

De voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat,
P. de Groot

De griffier van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties,
Meijers

Voorzitter: Mutluer
Griffier: Meijers

Aanwezig zijn zeven leden der Kamer, te weten: Bamenga, Bruyning, Ceder, Van Haasen, Mutluer, Aukje de Vries en White,

en de heer Jansen, Staatssecretaris Openbaar Vervoer en Milieu, en de heer Szabó, Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering.

Aanvang 18.00 uur.

De voorzitter:

Hierbij open ik de vergadering. Bon dia, good morning en goedemiddag. We zijn hier vandaag bij het commissiedebat over de situatie rond Selibon. Ik heet de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer Szabó, en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, de heer Jansen, en hun ondersteuning welkom. We hebben maar twee uur de tijd voor dit debat. Ik zie vijf sprekers, namelijk de heer Ceder van de ChristenUnie, de heer White van GroenLinks-PvdA, de heer Van Haasen van de PVV, de heer Bamenga van D66 en mevrouw Bruyning van NSC. Ik stel voor dat we gaan beginnen. De sprekers hebben drie minuten spreektijd. Het is een belangrijk onderwerp, dus ik ben coulant vandaag; normaal ben ik heel streng. Wees wel wat terughoudend met de interrupties. Ik wil het woord geven aan de heer Ceder voor zijn eerste termijn.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Goedendag, bon dia, good day. Ik ben blij dat we hier eindelijk kunnen zitten, want de situatie rond Selibon en de landfill houdt Bonaire al een tijdje in een houdgreep. Ik heb Bonairianen gesproken en de situatie is ernstig. De wijk Lagun is een hel geworden volgens bewoners, dankzij rook, stank en insectenoverlast door de vuilstort. Het is goed om het hier vandaag over te hebben. Naast de situatie rond de afvalproblematiek, die snel opgelost moet worden, is er ook een dieperliggende vraag: hoe hebben we de bevoegdheden met elkaar verdeeld en moet dit niet anders?

Verschillende rapporten tonen de ernst van de situatie aan. EcoVision zegt dat de situatie niet goed leefbaar is. De universiteit van Wageningen constateert een potentiële bedreiging voor mariene ecosystemen en de volksgezondheid. Het ILT-rapport noemt de situatie «zorgwekkend, complex en urgent». Er zou sprake zijn van verontreiniging van bodem en grondwater in de baai en Lagun, maar ook van luchtvervuiling, ongekoeld biomedisch afval, giftige rook en brandgevaar. Er zou ook sprake zijn van een gebrek aan handhaving en regie. Ook het niet naleven van wet- en regelgeving en gebrekkige samenwerking tussen het bestuurscollege van Bonaire, het Ministerie van IenW en andere instanties worden geconstateerd.

Voorzitter. Ik som dit op omdat ik me afvraag of deze situatie zo lang had kunnen duren als dit in een gemeente in Europees Nederland zou zijn geweest. Deze combinatie van problemen is namelijk ongekend. Bonaire is een volwaardige gemeente. Daarom moeten we dit samen oplossen. Ik ben daarom blij met de brede belangstelling. Met de feitelijke start om langetermijndoelen te behalen is nog geen begin gemaakt. Daarom hoop ik dat we vandaag een aantal concrete toezeggingen kunnen krijgen. Ik heb een aantal vragen. Welke stappen worden er inmiddels gezet door het Ministerie van IenW om de acute problematiek voor de bewoners op te lossen en ervoor te zorgen dat veiligheids- en gezondheidsrisico's zo snel mogelijk worden verdreven? Is het wat betreft oplossingen niet veel verstandiger om met meerdere eilanden binnen het Koninkrijk na te denken over een organisatie voor afval dat ze niet zelf kunnen verwerken?

Aruba, Curaçao en ook andere eilanden hebben hier last van. Kan de Staatssecretaris toezeggen dat hij dit gaat verkennen? Het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023–2030 is Nederlands belangrijkste beleidskader, maar het Caribisch deel van het Koninkrijk wordt niet apart genoemd. Welke rol heeft dat nu en zijn deze doelen ook onverminderd van toepassing op de bijzondere eilanden in Caribisch Nederland?

Voorzitter. Klopt het dat klimaatverandering een Koninkrijksaangelegenheid is en daarom mede de verantwoordelijkheid is van de Nederlandse regering? Zo ja, welke onderdelen van de problematiek vallen nu wel of niet direct onder de verantwoordelijkheid van de Nederlandse Staat?

Ik kan me voorstellen dat er ook persoonlijke, individuele procedures gaan starten. Wie acht het ministerie verantwoordelijk als het gaat om de gezondheidsschade die zo lang heeft kunnen voortduren?

Tot slot, voorzitter. We weten dat een langetermijnoplossing geld gaat kosten, heel veel geld, geld dat het bestuurscollege van Bonaire niet een-twee-drie heeft. Gezien de gezamenlijke verantwoordelijkheid vraag ik me af of het Ministerie van IenW nu al bereid is om te zeggen: whatever it takes, wij gaan ervoor zorgen dat de mensen van Bonaire op een veilige manier kunnen leven op het eiland en in de buurt van de landfill. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Ceder, voor uw bijdrage. Dan ga ik naar de heer White voor zijn eerste termijn.

De heer **White** (GroenLinks-PvdA):

Dank u wel, voorzitter. Goedenavond, bon dia en good evening voor alle mensen die meeluisteren. Al geruime tijd zijn er op Bonaire grote zorgen over de afvalverwerking. Omwonenden van de vuilnisstortplaats ervaren veel overlast, de gezondheid van de bewoners staat op het spel en het milieu en de natuur rondom de afvalverwerker ondervinden grote negatieve gevolgen. De problemen zijn niet van gisteren en zijn structureel. Onder andere de ILT, het RIVM, de Wageningenuniversiteit en het UNEP hebben al vaker hun grote zorgen geuit. Het ILT-rapport van oktober 2024 noemde de situatie «zorgwekkend, complex en urgent». Mijn eerste vraag aan het kabinet is: hoe heeft het zo ver kunnen komen? Wat gebeurt er voor de omwonenden die nu, op dit moment, de negatieve gevolgen ervaren?

Voorzitter. Er moet echt iets gebeuren, zeker nu de bevolking de komende tijd fors zal toenemen en het afvalprobleem hierdoor urgenter wordt. Het lokale gezag moet ervoor zorgen dat de problemen snel worden opgelost. De overlast moet worden aangepakt. De volksgezondheid, het milieu en de natuur moeten worden beschermd. Dit kan het lokale gezag niet alleen. Een klein eiland als Bonaire kan niet zomaar ineens de hele afvalketen hervormen. Hier moet de rijksoverheid bij helpen, want op dit moment ontbreekt het aan regie.

Dan kom ik ook bij het feit dat, ook al maken de BES-eilanden onderdeel uit van het land Nederland, de aanpak van de problemen niet gelijkwaardig is. Ik ben ervan overtuigd dat als er soortgelijke problemen zouden spelen in een willekeurige gemeente in Europees Nederland, er al veel eerder structurele maatregelen zouden zijn genomen. Dat baart mijn fractie extra zorgen. Graag een reflectie hierop van beide bewindspersonen.

Voorzitter. Zoals gezegd moeten er nu concrete stappen gezet worden om de problematiek aan te pakken. Toezicht en handhaving moeten op orde zijn. Kan de Staatssecretaris aangeven of de wetgeving op dit punt voldoende is? Hoe gaan de bewindspersonen dit faciliteren?

Daarnaast wil GroenLinks-PvdA een drietal voorstellen doen. Eén. Caribisch Nederland zal zo spoedig mogelijk deel moeten gaan nemen aan het Nationaal Programma Circulaire Economie. Twee. Er moet snel een stappenplan komen om de doelen uit het Natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020–2030 te behalen, met name als het gaat om het stoppen met het storten van afval. Hiervoor moesten in 2024 al effectieve strategieën zijn ontwikkeld. Drie. Er moet spoedig een plan gemaakt worden om de eilanden in de regio – dan denk ik zeker ook aan de autonome landen Aruba en Curaçao – beter te laten samenwerken in de afvalverwerking en ten aanzien van circulaire economie. Graag verneem ik op deze drie punten een concrete reactie van het kabinet. Ik hoop dat de staatssecretarissen net als de inwoners van het eiland en net als GroenLinks-PvdA nu echt concrete stappen willen maken, zodat we hier niet weer op korte termijn een debat met elkaar over hoeven te voeren. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Heel erg bedankt, meneer White. Ik ga door met de PVV. De heer Haasen.

De heer Van Haasen (PVV):

Van Haasen. Dank u wel, voorzitter. Vrij snel nadat ik werd beëdigd in de Tweede Kamer en de portefeuille Koninkrijksrelaties kreeg, begon ik mails te ontvangen over de puinhoop van de afvalverwerking op de Caribische eilanden. Er zijn branden op de landfills van Curaçao, Aruba en natuurlijk Lagun op Bonaire, waar de bewoners begrijpelijkerwijs wanhopig zijn. Ik kreeg mails, foto's en video's toegestuurd, terwijl ik persoonlijk natuurlijk niets aan die rotzooi kan doen. Want laten we helder zijn: de verantwoordelijkheid ligt eigenlijk bij de eilanden zelf. Maandag luisterde ik naar de oratie van prof. dr. Wouter Veenendaal op de Leidse universiteit. Met dit debat in mijn achterhoofd, bleef de volgende opmerking hangen. «In kleine samenlevingen is er een sterkere sociale cohesie, een hogere participatiegraad, een nauwer contact tussen politici en burgers. Het zou in theorie kunnen leiden tot betere politieke vertegenwoordiging. Maar kleine samenlevingen hebben ook te maken met zwakkere politieke competitie, een sterkere concentratie van macht en een grotere neiging tot cliëntelisme en andere vormen van vriendjespolitiek, en minder professioneel bestuur.» Wat blijkt? Het bestuur van Bonaire loopt behoorlijk achter de feiten aan met betrekking tot Selibon. Het rapport van de Inspectie Leefomgeving en Transport maakte veel duidelijk. De vergunningverlening, het toezicht en de handhaving zijn één grote chaos. Niets is vergund. De stortplaats, tanks voor afgewerkte olie, het klein chemisch afval, glasverwerking, asbestverwerking en andere cruciale installaties opereren zonder enige wettelijke basis. Erger nog, het bestuurscollege zegt dat het van niets wist. Geeft dit blijk van minder professioneel bestuur of groeien de verantwoordelijkheden hen boven het hoofd?

De ingreep van de Rijksvertegenwoordiger Jan Helmond was in de ogen van de PVV dan ook meer dan terecht. In plaats van eindeloos aanmodderen met loze dwangsommen en bestuursdwang, nam hij de regie en ondernam hij direct actie. Hij zorgde ervoor dat Selibon de cruciale delen van de stortplaats eindelijk ging aanpakken. Chemisch afval, asbest en medische reststoffen zijn stuk voor stuk serieuze bedreigingen voor de volksgezondheid. Terwijl de bewoners opgelucht ademhaalden, besloot het bestuur naar de rechter te stappen om de ingreep te blokkeren. De rechter stelde het bestuurscollege ook nog eens in het gelijk, zogenaamd omdat het iets meer tijd had moeten krijgen. Dit terwijl de ILT had geëist dat de problemen voor het einde van 2024 aangepakt moesten worden. Laten we eerlijk zijn: als Helmond niet had ingegrepen, was er waarschijnlijk helemaal niets gebeurd voor die deadline. Dat werd

eigenlijk meteen duidelijk toen het bestuurscollege na het terugdraaien van de indeplaatsstelling doodleuk besloot om Selibon weer meer tijd te gunnen, tot september 2025, alsof er geen urgente gezondheidsrisico's zijn. Je zou toch denken dat het signaal wel duidelijk was overgekomen. De afvalcrisis op Bonaire toont perfect de hypocrisie van de klimaatlobby aan. Greenpeace klaagt samen met enkele Bonairianen de Nederlandse Staat aan omdat we niet genoeg doen tegen klimaatverandering. Ze willen strengere wetgeving, extra belastingen en een complete sloop van onze economie. Maar zodra Nederland zijn verantwoordelijkheid neemt om de volksgezondheid op Bonaire te beschermen, verschijnen er ineens krokodillentranen. Hoe krijgen we de neuzen weer dezelfde kant op, zodat we nu eens tot structurele oplossingen komen? En ziet de Staatssecretaris mogelijkheden voor samenwerking tussen de eilanden, om elkaar te helpen met elkaars afvalproblemen?

Dank.

De voorzitter:

Dank. Er is een interruptie van de heer Ceder.

De heer Ceder (ChristenUnie):

De heer Van Haasen heeft het over de situatie in het hier en nu. Hij beschrijft wat er misgaat en ik denk dat we het daar ook over moeten hebben met mekaar. Een van de vragen die ik mezelf stelde, is of we überhaupt de taakverdeling na 10-10-10 goed op orde hebben gehad. Ik vergelijk het even met gemeenten in Europees Nederland. Als je nu terugkijkt, vraag ik mij af of je de verantwoordelijkheden, de rol- en de taakverdeling tussen lenW en het bestuurscollege, überhaupt zo had moeten regelen. Ik ben benieuwd of u hierover nagedacht heeft, omdat dat ook wel impliceert dat je niet alleen moet kijken naar het hier en nu maar ook naar hoe we dat in het vervolg met mekaar gaan regelen, ook omdat we constateren dat er nog andere eilanden zijn, die ook te maken hebben met afvalbeheer en -verwerking, waarover ook bepaalde bestuurlijke afspraken zijn gemaakt. Ik ben dus benieuwd naar uw analyse.

De heer Van Haasen (PVV):

Dat is nogal een uitgebreide vraag. Over de afspraken die op 10-10-10 zijn gemaakt, of eigenlijk de aanpassing van het Statuut, hebben wij heel andere gedachten, maar laten we daar nu niet te diep op ingaan, want dan gaan wij die discussie helemaal overnieuw voeren. De afvalproblematiek is natuurlijk vrij groot. U haalde zelf ook al in uw eigen betoog aan dat de samenwerking tussen de eilanden eigenlijk cruciaal moet zijn. Ik noemde het ook al kort. Ik vroeg de Staatssecretaris welke rol hij hierin voor eenieder ziet, want alle eilanden in de regio hebben te maken met dezelfde problemen; ze hebben allemaal een afvalprobleem. Het zou zonde zijn als elk eiland het wiel opnieuw uit gaat vinden, dus is het beter als ze elkaar kunnen bijstaan en helpen. Ik hoop dat dat voldoende is.

De voorzitter:

Een wat kortere interruptie nu, meneer Ceder.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Ja, sorry. Ik ben blij dat u aangeeft dat samenwerking cruciaal is. Dat heb ik ook genoemd. Volgens mij is er brede steun om dat ook in gang te zetten en om het kabinet om een richtinggevende uitspraak te vragen. Ik hoop ook dat u dat wilt steunen. Concludeert u dan ook dat men na 10-10-10 steken heeft laten vallen? Want dit is niet geregeld. Dit kan je van een gemeente vragen, maar dit is een Koninkrijksaangelegenheid, waarbij men op rijksniveau, in dit geval bij de Nederlandse overheid en Staat, steken heeft laten vallen, waardoor wij dit veertien jaar later met elkaar

moeten concluderen. Ik ben benieuwd of u dat ook zo ziet. Want als dat zo is, dan denk ik dat we dit verhaal, deze problematiek, óók vanuit dat perspectief moeten bekijken.

De heer **Van Haasen** (PVV):

Ik heb begrepen dat de problemen op Selibon al 30 jaar spelen, dus al vóór de afspraken die op 10-10-10 zijn gemaakt. Ik denk dat het weinig zin heeft om terug te kijken of die afspraken wel of niet goed zijn gemaakt. We moeten vooruitkijken. Ik denk dat, zoals uzelf en volgens mij ook de heer White aangaven, samenwerking tussen de eilanden misschien een goede manier zou kunnen zijn om de problemen structureel op te lossen. Dat er dan op de lange termijn zaken blijven liggen, die toch ook een keer opgeruimd zullen moeten worden, onderschrijf ik ook.

De **voorzitter**:

U heeft nog een interruptie, van de heer White.

De heer **White** (GroenLinks-PvdA):

Het is heel goed om te horen dat de heer Van Haasen aangeeft dat we vooruit moeten kijken en vooruit moeten denken. Ook ik ben van mening dat we dat moeten doen. We kunnen zeker terugkijken hoe dat bestuurlijk allemaal wel of niet goed geregeld is in de afgelopen 30 jaar, maar nu, op dit moment, hebben de mensen problemen, ze kampen met gezondheidsproblemen en ze ondervinden economische gevolgen. Heeft de heer Van Haasen inderdaad het beeld dat we naar de inhoud moeten kijken, dat we daarop moeten sturen en dat we de Staatssecretaris daarop moeten bevragen, in plaats van dat we terugkijken naar dat bestuurlijke?

De heer **Van Haasen** (PVV):

We zien dat de indeplaatsstelling van de heer Helmond er al op de zeer korte termijn toe heeft geleid dat de meest acute problemen voor de volksgezondheid zijn aangepakt. Dat is echt bewonderenswaardig. Dat er nog veel zaken liggen, snap ik ook wel, want problemen die zich 30 jaar lang hebben opgestapeld, los je niet zomaar in twee, drie maanden op. Ik denk dat de belangrijkste zaken, die betrekking hebben op de schade voor de volksgezondheid, nu door Helmond zijn aangepakt. We hebben vanmiddag ook gehoord dat er een dwang zit op Selibon om voor april de ondergrondse branden te blussen, waardoor er weer een probleem uit de wereld geholpen wordt. We moeten dus stap voor stap kijken hoe er verbeteringen kunnen worden aangebracht. Rome is ook niet op één dag gebouwd, dus ik denk dat we stap voor stap moeten kijken hoe we vooruitkomen.

De **voorzitter**:

Nog een nabrandertje van de heer Ceder.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Mocht het zo zijn dat er extra middelen nodig zijn om de acute gezondheidssituatie te beteugelen – het bestuurscollege van Bonaire zal vast iets kunnen bijdragen, maar het is een opstapeling van zo veel jaren, waardoor er meer nodig zal zijn – kunnen de Bonairianen dan ook naar de PVV kijken voor incidentele, dus geen structurele, middelen om ervoor te zorgen dat we de gezondheidsrisico's verminderen?

De heer **Van Haasen** (PVV):

Zoals ik al zei, zijn die gezondheidsrisico's al verminderd. Ik heb navraag gedaan naar het systeem van afvalinzameling en hoe de Bonairianen daarvoor betalen. Die schijnen maar zeer beperkt bij te dragen aan de kosten van de afvalinzameling en afvalverwerking. U weet zelf wat u betaalt hier in Nederland. Ik betaal € 350 per jaar voor afvalinzameling en

-verwerking, dus ik denk dat er gewoon een goed georganiseerd afvalstelsel moet komen, waar de burgers ook aan mee moeten betalen.

De voorzitter:

De laatste interruptie op de heer Van Haasen.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Ik weet dat veel mensen kijken. De PVV is de grootste partij en heeft veel vertrouwen van de kiezer gekregen. Begrijp ik het goed dat u zegt: lenW hoeft wat de PVV betreft geen cent bij te dragen; als er geld bij moet komen, dan zal het via belastingen bij de Bonairianen opgehaald moeten worden? Is dat de platte conclusie? Of leg ik u woorden in de mond, en zegt u: er valt nog met de PVV te praten over een eventuele bijdrage vanuit het ministerie?

De heer Van Haasen (PVV):

Ik neem aan dat de indeplaatsstelling van Helmond het Nederlandse ministerie al geld heeft gekost. Want hij zit daar namens Europees Nederland. Dus ik neem aan dat het al geld heeft gekost. Wij dragen op het moment dus al bij aan het oplossen van de problemen.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan ga ik door naar de heer Bamenga van D66.

De heer Bamenga (D66):

Dank u wel, voorzitter. De situatie bij de vuilstort Selibon op Bonaire is niet alleen zorgwekkend maar ronduit schrijnend. Ik moet eerlijk zeggen dat ik geschokt ben dat dit soort situaties nog kan voorkomen binnen ons Koninkrijk.

Voorzitter. Uit het ILT-rapport blijkt dat er ernstige milieurisico's zijn bij de stortplaats bij Lagun. Zware metalen zoals koper en zink verontreinigen de bodem en het zeewater. Er is sterke luchtvervuiling door de smeulende branden met giftige rookontwikkeling, waardoor mensen maandenlang in giftige stoffen en stank zitten. Mensen moeten met hun kinderen huis en haard zelfs voor een bepaalde tijd achterlaten, om de giftige rook te ontvluchten. De situatie rondom Selibon heeft al jaren vergaande gevolgen voor de gezondheid van de omwonenden, die constant worden blootgesteld aan schadelijke stoffen. Ook voor de natuur op het eiland zijn de gevolgen groot en misschien zelfs onomkeerbaar. Alarmerende niveaus van giftige stoffen vervuilen het water bij Lagun sterk, zelfs tot het punt dat schildpadden worden aangetroffen met tumorachtige gezwellen. Daarom vraag ik de Staatssecretaris het volgende. Welke maatregelen worden er genomen om acute gezondheidsrisico's voor de omwonenden tegen te gaan? Welke rol ziet de Staatssecretaris voor Nederland om verdere vervuiling te voorkomen en om het herstel van het milieu te ondersteunen?

Voorzitter. Deze problematiek is niet nieuw en blijkt zelfs al jaren te spelen, maar het gebrek aan structurele oplossingen maakt de situatie urgenter en ingewikkelder dan ooit. Ondanks beleidsplannen, zoals afvalbeheer op maat, blijft de uitvoering achter en is er sprake van onvoldoende toezicht en handhaving. D66 maakt zich grote zorgen over de gevolgen van deze situatie voor de volksgezondheid en het milieu op Bonaire en vindt dat Nederland zijn verantwoordelijkheid serieus moet nemen. Daarom heb ik de volgende vragen aan de Staatssecretaris. Hoe heeft het kunnen gebeuren dat Selibon zonder vergunning opereert? Welke concrete stappen gaat de Staatssecretaris zetten om het toezicht en de handhaving effectief te maken? Is het kabinet bereid om extra financiële middelen en expertise beschikbaar te stellen om versneld structurele oplossingen te realiseren?

Voorzitter. Het belang van het realiseren van duurzame afvalverwerking op Bonaire is van groter belang dan ooit, voor zowel de bewoners als voor het milieu en de natuur. Het stimuleren van een circulaire economie op Bonaire is daarom cruciaal. Is de Staatssecretaris bereid om het bestuur van Bonaire te ondersteunen bij duurzaam afvalbeheer en om een eventuele regionale samenwerking met Aruba en Curaçao te bevorderen? Voorzitter. Naar aanleiding van ons gesprek vanmiddag met de heer Abraham van het bestuurscollege Bonaire hebben wij de volgende vragen. Onderschrijft de Staatssecretaris dat het systeem van checks-and-balances op Bonaire gebreken kent? Is hij ook bereid om deze gebreken in kaart te brengen en de Kamer hierover zo snel mogelijk te informeren? Ook hebben we begrepen dat hoofdstuk 5 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing is op Bonaire. Kan de Staatssecretaris toelichten waarom dat zo is?

Dank u wel.

De voorzitter:

Heel erg bedankt. Mevrouw Bruyning van NSC, aan u het woord.

Mevrouw **Bruyning** (NSC):

Dank, voorzitter. De situatie bij Selibon is symptomatisch voor een groter probleem. De stortplaats Lagun is jarenlang verwaarloosd, milieu- en gezondheidsrisico's zijn genegeerd, en pas nadat de situatie volledig uit de hand liep, werd er ingegrepen. Dit is een voorbeeld van hoe slecht bestuur van beide kanten leidt tot noodgrepen in plaats van duurzame oplossingen.

Voorzitter. De waarnemend Rijksvertegenwoordiger moest hard ingrijpen. Er zijn belangrijke en dringende maatregelen genomen, maar de belangrijkste vraag is of het een eenmalige ingreep was of dat ingrijpen door de Rijksvertegenwoordiger structureel noodzakelijk is. Was een dergelijke noodgreep echt noodzakelijk of was er een andere manier mogelijk? Wat betekent een dergelijke situatie voor de precedentwerking? Vindt de Staatssecretaris dat de rol van de Rijksvertegenwoordiger moet worden versterkt of vindt hij dat er bijvoorbeeld een andere invulling van deze rol moet komen? NSC ziet het liefst een herziening van de rol van de Rijksvertegenwoordiger, bijvoorbeeld door deze functie door iemand te laten bekleden die afkomstig is van de eilanden zelf. Ook ziet NSC het liefst een rol die meer ziet op structurele ondersteuning van de bestuurscolleges, zodat excessen zoals die met Selibon in de toekomst kunnen worden voorkomen. Ik hoor graag een reflectie van de Staatssecretaris hierop.

Op Bonaire woeden momenteel nog steeds ondergrondse branden die giftige dampen uitstoten. Er is sprake van bodemverontreiniging en vervuild zeewater bij Lagun. Het is meer dan logisch dat de lokale gemeenschap zich grote zorgen maakt. NSC is er voorstander van dat er meer gebeurt dan alleen het blussen van branden en het verplaatsen van containers. We moeten het structurele gesprek voeren over een duurzaam afvalbeheer op Bonaire. Ik zou graag van de Staatssecretaris willen weten of er een langetermijnplanning is voor afvalverwerking op Bonaire. Welke concrete stappen worden gezet om milieuverontreiniging te verminderen? Is er voldoende capaciteit om milieuproblemen in de toekomst te voorkomen?

Voorzitter. Vandaag zou NSC graag een out-of-the-boxoplossing willen aanbieden aan de staatssecretarissen. Zoals bekend is er een handelso-n-evenwicht met de eilanden. De Caribische eilanden importeren meer dan ze exporteren. Dat zorgt voor een overschot aan lege zeecontainers die worden teruggevoerd richting Europees Nederland. Het is bekend dat de stad Rome huisafval per trein exporteert naar Amsterdam om hier te laten verbranden. Is het denkbaar dat een dergelijk systeem ook wordt ingevoerd voor de BES-eilanden? Is het mogelijk dat lege zeecontainers

worden gevuld met afval om hier te worden verwerkt? Dit kan niet alleen zorgen voor het verminderen van milieu- en volksgezondheidsproblematiek, maar kan ook economische kansen opleveren voor de eilanden. Denk aan nieuwe banen en investeringen en het ontwikkelen van een circulaire economie. Ik zou graag een uitgebreide reflectie van de staatssecretarissen op dit concrete voorstel willen horen. Daarnaast wil ik graag een toezegging krijgen dat de staatssecretarissen een onderzoek gaan instellen naar de mogelijkheden van deze oplossing. Dat zou ik uiteraard graag op korte termijn willen ontvangen.

Tot slot. De situatie rond Selibon is een wake-upcall. Goed bestuur en transparantie zijn geen luxe, maar noodzaak. Ik wil graag een heldere verantwoording, daadkrachtig bestuur en een duurzame oplossing voor Bonaire.

Dank.

De voorzitter:

Ik hoop dat de ambtenaren het allemaal kunnen bijhouden, met de snelheid en het tempo van de Kamerleden. Ik weet dat mevrouw De Vries heel snel kan praten. Ik wil haar ook welkom heten. Dat had ik namelijk nog niet gedaan. Welkom, mevrouw De Vries van de VVD. U heeft als laatste het woord.

Mevrouw Aukje de Vries (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat we het er hier allemaal over eens zijn dat de inwoners van Bonaire verdienen dat het afvalbeheer gewoon goed op orde is en goed geregeld is, net zoals hier in Nederland, en dat er gewoon een veilige en goede afvalstort op het eiland is. Dat het in vijftien jaar tijd niet gelukt is, is eigenlijk natuurlijk schandalig. Het lokale bestuur heeft lang de tijd gehad. Wat ons betreft is er geen tijd meer voor pappen en nathouden. Er moet snel een oplossing komen.

De VVD kon zich daarom ook vinden in de lijn van de waarnemend Rijksvertegenwoordiger als het ging om de indeplaatsstelling. We hadden gehoopt dat toen gezamenlijk de schouders eronder gezet zouden worden, maar er is gekozen voor een juridische procedure, wat toch wel verlies van tijd is geweest. We hebben natuurlijk de uitspraak van de rechter te respecteren, maar feit blijft wel dat er ook sprake is geweest van taakverwaarlozing als het gaat om de vergunningverlening en de handhaving. Dat heeft de rechter ook uitgesproken. Wat mij betreft kan je na 16 maanden niet meer alleen maar naar je voorgangers verwijzen. Wij vinden het belangrijk dat het nu gezamenlijk opgepakt wordt en dat er een goed plan komt met duidelijke mijlpalen. Er is een verbeterplan, hebben we begrepen van het bestuurscollege, maar dat is door de waarnemend Rijksvertegenwoordiger onvoldoende concreet genoemd. Wij zijn benieuwd wat dan het plan gaat worden en wat er gedaan wordt om wel zo'n goed plan te krijgen. Ik heb begrepen dat er eerder 10 miljoen beschikbaar is gesteld voor afvalbeheer op maat op het eiland. Ik ben wel benieuwd wat daar dan mee gebeurd is in de afgelopen tijd. Wij willen ook graag dat de staatssecretarissen regelmatig aan ons terugkoppelen waar we nu staan. Ik vind het ook belangrijk dat we daarin niet verslappen.

Een vraag over de Awb en de handhaving is al gesteld. Ik hoop echt dat er gezamenlijk opgetrokken gaat worden, maar ik maak me wel zorgen, omdat het ook niet echt een incident lijkt te zijn. We hebben begrepen dat ook de Inspectie Leefomgeving en Transport kijkt naar een last onder dwangsom voor de brandstofopslag op het vliegveld. Hetzelfde geldt ook voor Hato. De vraag is wel of er nog meer van dat soort casussen zijn. Ik zou het goed vinden dat er in z'n totaliteit naar gekeken gaat worden, want het zijn gewoon gevaarlijke situaties. Brandstofopslagen kunnen gevaarlijk zijn als het daar niet goed geregeld is. Dus we zijn wel

benieuwd hoe die problemen dan in z'n totaliteit voor Bonaire opgelost worden door het bestuurscollege en welke plannen er daar dan voor liggen.

Dat was het wat mij betreft, voorzitter.

De voorzitter:

Heel veel dank. Het is 18.29 uur. Ik kijk even naar beide staatssecretarissen. Hoeveel tijd heeft u nodig? Houd u in uw achterhoofd dat we om 20.00 uur gaan stoppen; dat weet u. Na anderhalf uur zijn we weg, meneer Van Haasen. Ik vind een halfuur net te lang, want dan houden we nog geen drie kwartier over. Ik zit even te kijken. Zullen we 20 minuten doen? Redt u dat? 25 minuten! Om 18.55 uur beginnen we weer. Tot zo meteen.

De vergadering wordt van 18.30 uur tot 18.56 uur geschorst.

Voorzitter: Aukje de Vries

De voorzitter:

Goedenavond. We gaan beginnen met de beantwoording van de vragen door de beide staatssecretarissen. Ik weet niet welke Staatssecretaris ik het eerste het woord mag geven? Dat is de heer Szabó, de Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering.

Staatssecretaris Szabó:

Dank u wel, voorzitter. Ik neem even als eerste het woord. Het gaat met name over de portefeuille van mijn collega van lenW. Maar goed, ik ben Staatssecretaris Koninkrijksrelaties, dus dan heb ik zoiets van: niemand anders dan ikzelf begint als eerste. Dank u, voorzitter. Bon dia, ook voor de kijkers op de eilanden, en in het bijzonder op Bonaire. Mijn collega, de Staatssecretaris van lenW, en ik hebben vandaag de taken verdeeld. Hij zal vanuit zijn beleidsverantwoordelijkheid ingaan op milieu, afval en de Inspectie Leefomgeving en Transport. Hij zal zo dus ook meer vertellen over de urgentie en de complexe situatie die is ontstaan bij Selibon Lagun.

Ik wil beginnen met het feit dat de omgang met afval op alle eilanden van het Caribisch deel van het Koninkrijk een uitdaging is. Meerdere Kamerleden hebben het daarover gehad in hun inbreng in de eerste termijn. Dit kan grote effecten hebben op bijvoorbeeld volksgezondheid en de flora en fauna, en schaadt daarmee ook het toeristisch gebeuren, de toeristische sector, en daarmee dus ook de economie. Dat is een van mijn prioriteiten, zoals u weet. Economie is een prioriteit, maar ik heb in meerdere gesprekken, ook met mijn collega, aangegeven dat milieutechnische zaken, waarover we het vandaag ook hebben, voor mij eveneens een prioriteit zijn. Dit soort zaken moeten namelijk gewoon goed worden afgeregeld. Dit is een serieus probleem dat vraagt om serieuze oplossingen, en niet alleen op Bonaire, maar dus op alle zes de eilanden. Terug naar Bonaire. Gezien de zorgwekkende risico's voor de volksgezondheid en voor natuur en milieu, en de toenemende maatschappelijke onrust op het eiland is de Rijksvertegenwoordiger in november in de plaats getreden op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving bij Selibon Lagun, nadat hij had geconcludeerd dat er sprake was van taakverwaarlozing. Ik wil benadrukken dat deze ingreep gaat om het beschermen van de inwoners en het eiland tegen een gevaarlijke situatie. De waarnemend Rijksvertegenwoordiger heeft aan de grootste risico's een eind gemaakt, onder meer door het afvalcentrum beter te beveiligen, asbesthoudend materiaal verantwoordelijk op te slaan en een voorlopige oplossing te organiseren voor de omgang met slachtafval en biomedisch afval. Hiermee heeft de Rijksvertegenwoordiger ook laten zien dat handelen kán.

We hebben u een brief gestuurd over de uitspraak van het Gerecht in eerste aanleg over de ingreep. Het Gerecht heeft geoordeeld dat er sprake was van taakverwaarlozing en dat de Rijksvertegenwoordiger in de plaats had moeten treden. Hierbij heeft het Gerecht ook gezegd dat de spoedeisendheid invoelbaar is. Het Gerecht vernietigt het indeplaatsstellingsbesluit alleen omdat de Rijksvertegenwoordiger het bestuurscollege een allerlaatste termijn had moeten geven om alsnog zelf op te treden. Ik heb uit de documenten begrepen dat die allerlaatste termijn een kwestie van dagen was. Van belang is dat het Gerecht oordeelt dat de genomen maatregelen hun werking niet verliezen, waarbij de effecten van de ingreep behouden blijven. Het is nu aan het bestuurscollege om blijvende verbeteringen te realiseren. Hiervoor heeft de Rijksvertegenwoordiger aan hen een verbeterplan gevraagd. Dat zal op 4 april moeten worden aangeleverd.

Ik heb het bestuurscollege recent ook gesproken. Ik heb gisteren een gesprek met hen gehad. In dat gesprek heb ik aangegeven dat we wat mij betreft op dit dossier naast elkaar staan en niet tegenover elkaar, maar dat er wel geleverd moet worden door het bestuurscollege. Dat wil ik niet alleen. Dat wil ook de Stichting Pro Lagun. Dat is heel frappant. Die gaf aan dat de veranderingen die nu zijn doorgevoerd meer zijn dan wat er in de afgelopen 25 jaar is gebeurd. Ik vind dat heel belangrijk om in ons achterhoofd te houden. Je kunt gewoon snel handelen in dit soort situaties.

Voorzitter. Dat was mijn algemene inleiding. Met uw welnemen ga ik op basis van drie blokjes in op de vragen die gesteld zijn. Ingreep taakverwaarlozing is het eerste. Dan zijn er vragen gesteld over de functie van de Rijksvertegenwoordiger en wetgeving. De coördinerende rol bij klimaat en volksgezondheid is ook een blokje.

Daar komt de heer Ceder binnen. Net op tijd, want de eerste vraag die ik ga beantwoorden, is gesteld door de heer Ceder. Ik hoor de voorzitter zeggen dat hij wel te laat is. Dat zijn uw woorden, voorzitter. Hij is in ieder geval op tijd om naar mij te luisteren in het kader van de vraag die hij gesteld heeft. Hoe hebben we de bevoegdheden met elkaar verdeeld en moet dit niet anders? Dat was de vraag van de heer Ceder. De bevoegdheden met betrekking tot de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving bij inrichtingen op Bonaire liggen bij het bestuurscollege. De ILT voert onafhankelijk toezicht uit op basis van de Wet VROM BES en het IAB BES, en het bestuurscollege legt verantwoording af aan de eilandsraad op Bonaire. De Rijksvertegenwoordiger kan ingrijpen wanneer er sprake is van taakverwaarlozing. Naar mijn overtuiging werkt dit stelsel goed op basis van de casus die we vandaag bespreken.

Mevrouw Bruyning vroeg of een dergelijke noodgreep echt noodzakelijk was; kon dat niet op een andere manier? Deze ingreep was noodzakelijk. Zodra er sprake is van taakverwaarlozing door het bestuurscollege, moet de waarnemend Rijksvertegenwoordiger in de plaats treden. De waarnemend Rijksvertegenwoordiger heeft geconstateerd, mede op basis van rapporten van de ILT, dat er sprake was van taakverwaarlozing. Ook de rechter erkent dat er sprake was van taakverwaarlozing, waarbij de waarnemend Rijksvertegenwoordiger in de plaats moest treden. Mevrouw De Vries stelde de vraag...

De voorzitter:

Voordat u verdergaat, is er een interruptie van de heer Ceder.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Mijn vraag gaat over het antwoord op mijn vraag of de verantwoordelijkheden goed verdeeld zijn. Ik moest dat even laten bezinken. De Staatssecretaris geeft aan dat dat prima geregeld is, ook in deze casus. Maar het kan toch geen toeval zijn dat alle eilanden een problematiek rondom afval kennen, zoals we hebben geconstateerd? Het is misschien niet exact zoals

bij de landfill op Bonaire, maar de andere eilanden hebben een soortgelijk probleem. Als alle eilanden een probleem hebben, dan kan het toch niet zo zijn dat de taken en verantwoordelijkheden helemaal op orde zijn? Het lukt kennelijk niet om dat probleem op te lossen. Met dat in het achterhoofd, vraag ik de Staatssecretaris om niet alleen naar Bonaire maar ook naar Statia en Sint-Maarten te kijken. Ook in de drie onafhankelijke landen van het Koninkrijk zijn er uitdagingen. Is het dan niet verantwoord om opnieuw te bekijken of we toentertijd taken en verantwoordelijkheden goed verdeeld hebben en het juiste gewicht daaraan toegekend hebben?

Staatssecretaris **Szabó**:

Dank voor deze aanvullende vraag van de heer Ceder. Ik heb het specifiek over BES, dus niet over CAS. Straks zal de Staatssecretaris van lenW ingaan op de zes eilanden. Op de wijze zoals we bij Bonaire hebben opgetreden, zouden we ook kunnen optreden bij Statia alsook Saba, daar waar nodig. Ik hoop niet dat dat nodig is. Maar specifiek voor de case-Bonaire is dit nu goed verlopen. Ik zei niet «prima verlopen» maar «goed verlopen».

Dan ga ik door naar een vraag...

Voorzitter: Mutluer

De **voorzitter**:

Voordat u dat gaat doen, dank ik mevrouw De Vries dat ze me even verving. Tegelijkertijd heeft ze een interruptie.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ja, ik grijp nu mijn kans, voorzitter. Ik hoorde de Staatssecretaris zeggen dat er een verbeterplan moet zijn voor 4 april 2025. Maar klopt het dat de waarnemend Rijksvertegenwoordiger al heeft aangegeven dat het verbeterplan eigenlijk onvoldoende concreet is? Want dat is wat ik...

Staatssecretaris **Szabó**:

Volgens mij niet. Wat u zegt, heb ik niet meegekregen, ook niet van de Rijksvertegenwoordiger, die ik heb gesproken. Het plan van aanpak is gevraagd op basis van onvoldoende reactie van het bestuurscollege.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Er was dus wel iets aangeleverd, maar dat was nog onvoldoende, en er moest voor 4 april nog weer iets aangeleverd worden? Klopt dat?

Staatssecretaris **Szabó**:

Ja.

Dan kom ik bij een andere vraag van mevrouw De Vries: welke actie heeft het bestuurscollege van Bonaire ondernomen sinds de uitspraak en is er een tijdsplanning van maatregelen? Bijna alle door de Rijksvertegenwoordiger ingezette acties zijn voor de uitspraak van het Gerecht afgerond. Hij heeft op 6 maart zijn opdrachtdossier aan het bestuurscollege van Bonaire gestuurd en zal erop toezien dat de nog te nemen besluiten en maatregelen voor 4 april van dit jaar zijn afgerond.

Dan kom ik bij een vraag van de heer Van Haasen: hoe krijgen we de neuzen weer dezelfde kant op, om tot een oplossing te komen? Ik wil hier benoemen dat ik naast deze ingreep intensief samenwerk met het bestuurscollege. Zoals aangegeven heb ik gisteren ook al met ze gesproken. Dit gaat over meerdere vraagstukken, zoals de uitvoering van het bestuursakkoord en het versterken van de bestaanszekerheid. Voor een duurzame oplossing, waarbij ook mijn collega van lenW betrokken is, is bestuurlijke samenwerking dan ook een voorwaarde. Dit doen we op basis van een verbeterplan dat de Rijksvertegenwoordiger heeft

opgevraagd bij het bestuurscollege. Ook hier heb ik gisteren dus met het bestuurscollege over gesproken.

De voorzitter:

De heer Van Haasen heeft een interruptie.

De heer **Van Haasen** (PVV):

Het is meer een aanvullende vraag. We hebben vanmiddag een gesprek gehad met de heer Abraham. Mij viel op dat de toon en de sfeer tussen het openbaar lichaam en de Rijksvertegenwoordiger niet optimaal zijn. Ik denk dat die voor een gezamenlijke aanpak wél optimaal moeten zijn. In het licht van dat gesprek van vanmiddag had ik mijn vraag gesteld.

Staatssecretaris Szabó:

Ik ben vanmiddag niet bij dat gesprek aanwezig geweest. Ik heb het ook niet rechtstreeks gevolgd. Ik wil daar nog wel een keer naar kijken. Ik kan dus eigenlijk geen antwoord geven op uw vraag, helaas.

Dan een vraag van mevrouw Bruyning: wat betekent een dergelijke situatie voor de precedentwerking? Er is op dit moment wat mij betreft geen sprake van precedentwerking. Een dergelijke situatie doet zich enkel voor wanneer een door de wet gevorderde beslissing niet door het bestuurscollege wordt genomen. Dan is er sprake van taakverwaarlozing, waardoor er ingegrepen moet worden. Laten we hopen dat dit niet meer voorkomt.

Dan nog een vraag van mevrouw Bruyning. Was dit een eenmalige ingreep of is het ingrijpen van de Rijksvertegenwoordiger structureel noodzakelijk? Daarop heb ik min of meer al antwoord gegeven. Deze ingreep was een uitzonderlijke maatregel.

Dan een vraag van mevrouw De Vries. Bent u bereid om regelmatig de stand van zaken aan ons terug te koppelen? Wij kunnen de Kamer met een halfjaarlijkse voortgangsrapportage informeren, indien dat gewenst is door de Kamer.

Mevrouw Bruyning vroeg nog naar de versterking van de bestuurskracht. Daarbij had ze twee vragen: kan de Staatssecretaris toelichten wat Europees Nederland structureel doet om de bestuurscolleges van de eilanden te ondersteunen in hun bestuurlijke taken en hoe kan de Staatssecretaris waarborgen dat lokale bestuurders op de eilanden beschikken over de juiste kennis en middelen om toekomstige crises te voorkomen? Het antwoord op die vragen is als volgt. Sinds 2018 sluit het Rijk bestuursakkoorden met de eilanden. De akkoorden met Bonaire hebben altijd aandacht voor uitvoeringskracht en bestuurskracht.

Hiernaast heb ik een ondersteuningsprogramma gestart, waarmee we gezaghebbers op de eilanden trainingen aanbieden. In het Bestuursakkoord 2024–2027 is afgesproken dat Bonaire een versnellingsplan opstelt voor het werven van capaciteit op de prioritaire thema's. Ik kom toch weer terug op het gesprek dat ik gisteren heb gehad. Ik heb in dat gesprek duidelijk aangegeven dat ik actie wil zien. We hebben genoeg plannen. Het gaat mij niet zozeer om de wat-vraag maar om de hoe-vraag. Als er bij de hoe-vraag ondersteuning nodig is vanuit Nederland om zaken te bewerkstelligen, dan sta ik vooraan om er creatief over na te denken hoe die zaken goed invulling kunnen krijgen.

Dan het volgende blokje: de functie van de Rijksvertegenwoordiger en wetgeving. Dat is een samengevoegde vraag, op basis van vragen van de heer White, de heer Bamenga en mevrouw De Vries: is de wetgeving rond handhaving en toezicht op het moment voldoende en, zo nee, wat wordt eraan gedaan om dit op te lossen? Het klopt dat hoofdstuk 5 van de Awb, die gaat over handhaving, niet rechtstreeks van toepassing is op de BES. Op grond van de Wet VROM BES zijn er juridische handhavingsinstrumenten voor een bestuurscollege om op te treden in gevallen zoals Selibon. Het kabinet is bezig met de ontwikkeling van een Awb voor de

BES. Op dit moment worden hier ambtelijke gesprekken over gevoerd met de eilanden. Handhaving is nadrukkelijk onderdeel van dit traject. Dit komt ook terug in het regeerprogramma. Dat is daarin ook aangekondigd.

De voorzitter:

Ik heb twee interrupties voor u. De heer Bamenga als eerste en daarna de heer White.

De heer Bamenga (D66):

Dank aan de Staatssecretaris voor de beantwoording van deze vraag. Ik begrijp dat er een soort Awb komt voor de BES. Ik wil graag begrijpen waarom de Awb niet rechtstreeks van toepassing is, dus zou de Staatssecretaris daar in het kader van comply or explain even wat meer uitleg aan kunnen geven.

Staatssecretaris Szabó:

Het is maatwerk. Het hele wettelijke stelsel is in principe anders. Er moet dus goed gekeken worden hoe dit verder kan worden ingevuld. Dat is het antwoord dat ik van mijn ambtenaren krijg. Als dat niet voldoende is, wil ik daar in tweede termijn nog op terugkomen.

De voorzitter:

Prima. Dan kijk ik naar de heer White.

De heer White (GroenLinks-PvdA):

Ik had dezelfde vraag als de heer Bamenga. De Staatssecretaris geeft net aan dat hij daar in de tweede termijn op terugkomt, dus dat is helemaal goed. Hij geeft ook aan dat hij bezig is met de Awb. Kan de Staatssecretaris misschien wat vertellen over de termijn?

Staatssecretaris Szabó:

Ook op die vraag zal ik in tweede termijn antwoorden. Dan was er nog een vraag van de heer Bamenga.

De voorzitter:

Nog eentje. Excuses, er is nog een interruptie van mevrouw De Vries.

Mevrouw Aukje de Vries (VVD):

Tijdens het gesprek van vanmiddag werd een beetje de indruk gewekt dat er geen mogelijkheid was om handhavend op te treden door het bestuurscollege. Begrijp ik het nu goed dat VROM BES wel mogelijkheden biedt aan het bestuurscollege om toezicht te houden en te handhaven?

Staatssecretaris Szabó:

Het antwoord hierop is ja. Een duidelijk ja.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Staatssecretaris Szabó:

De heer Bamenga vroeg of ik onderschrijf dat er sprake is van gebreken in de check-and-balances op Bonaire. Hij vroeg ook: is de staatsecretaris bereid om hier onderzoek naar te doen en de Kamer hierover te informeren? Uiteindelijk heeft het systeem gewerkt. Hoewel interbestuurlijk toezicht toepassen het laatste middel is, is er ingegrepen. Een onderzoek vind ik derhalve niet nodig op dit punt.

De voorzitter:

Dat roept een vraag op bij de heer Bamenga.

De heer **Bamenga** (D66):

Zoals ik in ieder geval van het bestuurscollege begreep, is het zo dat we er jarenlang van wisten dat het er op deze manier aan toe ging, maar dat er niet is ingegrepen. Dat suggereert dus dat het systeem niet helemaal functioneert, zoals dat behoort. Daarnaast was de eilandsraad, zoals ik begrijp, daar ook niet over geïnformeerd, terwijl daar juist verantwoording aan moet worden afgelegd. Daarom vraag ik dus hoe het kan zijn dat de situatie zo lang niet boven tafel is gekomen. Zegt dat iets over een systeem? Functioneert dat wel of niet?

Staatssecretaris **Szabó**:

Nee, er is een Inrichtingen- en activiteitenbesluit BES gekomen. Per 1 april 2024 kan de ILT op basis daarvan nu dit soort inspecties doen. We hebben dus een additionele slag gemaakt om alsnog dit soort inspecties te doen. Er is dus een verbetering ingetreden in het proces.

De **voorzitter**:

Een vervolgvraag hierop van de heer Bamenga.

De heer **Bamenga** (D66):

Heel kort, hoor. Begrijp ik dus dat dit in de toekomst niet meer op deze manier zal voorkomen als gevolg van de verbetering die nu is gedaan?

Staatssecretaris **Szabó**:

Dat is een ingewikkelde vraag. Ik weet niet wat er zich in de toekomst precies gaat voordoen en op welke wijze en hoe het bestuurscollege dan handelt. Ik ben dus bang dat ik daar niet een specifiek antwoord op kan geven, maar als het gaat om toezicht, blijven we er natuurlijk wel bovenop zitten.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Allereerst had de Staatssecretaris het over een halfjaarlijkse rapportage om ons op de hoogte te houden. Ik vraag me af of dat in de huidige situatie wel gepast is. Er zijn grote zorgen over de volksgezondheid. Als je elk halfjaar, dus twee keer per jaar, op de hoogte gehouden wordt, dan vraag ik me af of dat ook recht doet aan de situatie. Volgens mij zijn er gewoon elke week ontwikkelingen. Mijn vraag is of de termijnen niet korter op elkaar kunnen volgen, zodat de Kamer en de ministeries voldoende grip en ook een vinger aan de pols houden.

Staatssecretaris **Szabó**:

Ik snap deze vraag. Wij deden het voorstel om het twee keer per jaar te doen. Als de Kamer daar een andere mening over heeft, dan heeft die daar een andere mening over. Het kan echter ook zo zijn dat we het twee keer per jaar doen en dat we, als de situatie zich voordoet dat de zaken vrij ernstig zijn, de Kamer daarover moeten informeren. Dat doen we dan natuurlijk ook.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dus ter dubbelcheck: het is in ieder geval technisch en qua capaciteit mogelijk om in ieder geval in de eerste periode – ik denk dat daar de grootste zorg ligt – te kijken of het wat frequenter kan om ervoor te zorgen dat de grootste problemen eruit gewerkt zijn. Dan kun je daarna langzamerhand wat langere tussenpozen hanteren.

Staatssecretaris **Szabó**:

Als er nieuwsfeiten zijn die gedeeld moeten worden, dan doen we dat graag. We blijven met elkaar in gesprek. Wat mij betreft, kunt u mij iedere dag bellen als u een additionele rapportage wilt hebben. Dan ben ik bereid om daarnaar te kijken.

De voorzitter:

Ik hoor een toezegging, namelijk halfjaarlijks, maar indien de situatie ertoe leidt dat het eerder moet, dan wordt de Kamer geïnformeerd. Als de Kamer iets anders wenst, dan zou die dat eventueel nog tijdens een tweeminutendebat kunnen voorstellen. Ik denk dat dit de toezegging is die ik nu hoor. Die is vrij concreet en ik ga die straks ook herhalen. Ik hoor collega Ceder zeggen dat dat voor nu voldoende is. Hij heeft nog één andere vraag.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Volgens mij constateer ik ook ... Ik hoop dat er tussen de Rijksvertegenwoordiger en het bestuurscollege wat meer gesprekken plaatsvinden, ook om de lucht klaren, want dat is gewenst. Ik wil nog even iets verifiëren. Ik heb begrepen dat het bestuurscollege een plan had opgesteld en dat de Rijksvertegenwoordiger dat plan eigenlijk heeft uitgevoerd. Daarmee leeft misschien ook wel de vraag of de Rijksvertegenwoordiger niet te vroeg is ingestapt, omdat die in principe het plan waar het bestuurscollege mee aan de slag zou gaan, heeft uitgevoerd. Ik weet niet of dat precies klopt en daarom wil ik dat even verifiëren. Ik wil even weten hoe de Staatssecretaris daarnaar kijkt.

Staatssecretaris Szabó:

Dank dat u deze vraag stelt. De informatie die ik heb gekregen is anders, namelijk dat dit niet klopt. De Rijksvertegenwoordiger heeft zelf zijn planning gemaakt op basis van de bevindingen en op basis van de rapporten van de ILT. Die heeft hij stapsgewijs uitgevoerd. Het gevolg daarvan zijn de resultaten die er nu liggen en daar ben ik heel blij mee.

De heer White (GroenLinks-PvdA):

Ik was in eerste instantie helemaal niet van plan om in te gaan op het bestuurlijke stuk, omdat ik het inhoudelijke stuk eigenlijk veel belangrijker vind, maar ik denk dat dat wel handig is. We hebben vanmiddag inderdaad een korte briefing gehad van de gedeputeerde, de heer Abraham. Hij suggereerde in ieder geval dat wat de heer Ceder net vertelde, klopt en dat daar ook bewijslast voor was. Ik krijg nu wel heel erg de behoefte om die dingen wel naast elkaar te gaan leggen om helder te krijgen wat er nou precies gebeurd is. Volgens mij zijn er dossiers en data. Die zouden we graag willen zien.

Staatssecretaris Szabó:

Twee zaken hierover. We hebben u in principe ingelicht met de brieven. Dat is één. Maar als u alsnog een feitenrelaas van ons wilt hebben, dan ben ik bereid om dat aan u toe te sturen.

De heer White (GroenLinks-PvdA):

Dan zou het mooi zijn als we dat feitenrelaas naast het feitenrelaas leggen dat door het bestuurscollege is aangeleverd en daarnaar kijken.

De voorzitter:

Kan de Staatssecretaris daaraan voldoen?

Staatssecretaris Szabó:

Dat kan ik nog niet toezeggen, want wij moeten natuurlijk aan het bestuurscollege vragen of dat zijn feitenrelaas ook op tafel wil leggen.

De heer White (GroenLinks-PvdA):

Volgens mij hebben we vanmiddag in het gesprek met de heer Abraham de toezegging gekregen, maar misschien heb ik het verkeerd begrepen, dat hij de data beschikbaar wilde stellen. Volgens mij is dat dus bij dezen gedaan en kunnen we die twee feitenrelazen gewoon goed naast elkaar

leggen. Dan weten we ook precies wat er aan de hand is. Meer wil ik er eigenlijk niet over zeggen.

De voorzitter:

Ik kijk even naar de Staatssecretaris. Volgens mij heb ik de Staatssecretaris horen zeggen dat hij met een feitenrelaas komt en dat hij gaat navragen of er vanuit het bestuurscollege ook een feitenrelaas komt, dat u daarnaast kan leggen.

Staatssecretaris Szabó:

Dat klopt.

De voorzitter:

Even voor de tijd: de meeste vragen zijn gesteld aan de Staatssecretaris van lenW, de heer Jansen. Ik wil hem straks alle mogelijkheid geven om antwoorden te geven. Ik wil de leden ook niet te veel beperken in de interrupties. Met permissie van de leden wil ik Staatssecretaris Szabó eigenlijk vragen om de vier vragen nog te beantwoorden en daarna nog wat interrupties op te nemen – ik zie u, meneer Van Haasen – om daarna snel door te gaan naar de heer Jansen. Is dat akkoord?

Staatssecretaris Szabó:

Oké, dan gaan we versneld verder.

De vraag van mevrouw Bruyning was of de Staatssecretaris vindt dat de rol van de Rijksvertegenwoordiger moet worden versterkt of een andere invulling moet krijgen. Ik ben het met mevrouw Bruyning eens dat de functie van de Rijksvertegenwoordiger in ieder geval behouden moet blijven. De ingrepen op Selibon ondersteunen dat. De hoeveelheid overleggen tussen de Rijksvertegenwoordiger en het bestuurscollege was groot. Vanuit Den Haag was dit in ieder geval niet georganiseerd. Dat heeft hij allemaal zelf gedaan. Ik ook begrepen dat het aantal gesprekken met het bestuurscollege gaande het proces ook toenam. Dat was dus allemaal prima.

Dan ga ik verder met de vraag van mevrouw Ceder ... Ach, nee, niet mevrouw Ceder ... Ik kijk naar mevrouw De Vries, maar dit is de vraag van de heer Ceder. Excuus. Zijn vraag was: klopt het dat klimaatverandering een Koninkrijksverantwoordelijkheid is en, zo ja, welke onderdelen vallen onder de verantwoordelijkheid van de Nederlandse Staat? De problematiek rond Selibon is primair een milieuprobleem en niet een klimaatprobleem. Op het gebied van klimaatmitigatie en -adaptatie werkt het Rijk in Bonaire, Sint-Eustatius en Saba. Alle drie de eilanden werken goed samen. Momenteel werken ze aan een klimaatplan op Bonaire via een klimaattafel die onlangs is gestart.

Inmiddels zit ik in mijn laatste blokje, zonder het te melden aan de voorzitter. Er zijn nog twee vragen.

Wie acht het ministerie verantwoordelijk voor de gezondheidsrisico's?

Ook dat was een vraag van de heer Ceder. Het bestuurscollege van Bonaire is op grond van de wettelijke publieke gezondheid verantwoordelijk voor de volksgezondheid op Bonaire. Dit betekent dat eventuele maatregelen of onderzoeken naar de gezondheidseffecten van de vuilstortplaats en -branden lokaal moeten worden geïnitieerd.

Dan de laatste vraag, gesteld door de heren White en Bamenga. Welke maatregelen neemt de Staatssecretaris om acute gezondheidsrisico's tegen te gaan en wat moet er gedaan worden voor omwonenden? Hier is een drietal weken geleden al over gesproken. De Staatssecretaris van VWS is daar geweest en heeft de zorgen van Pro Lagun onder de aandacht gebracht bij het bestuurscollege van Bonaire. In de gesprekken met Openbaar Lichaam Bonaire en de GGD op Bonaire zijn er meerdere punten besproken. Het is een heel lijstje, maar gelet op de tijd kan ik die punten misschien apart aanleveren.

Dan was dat de laatste vraag die ik beantwoord moest krijgen, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel, Staatssecretaris. Dan heb ik volgens mij drie interrupties gezien. Eerst de heer Van Haasen, dan mevrouw De Vries en dan de heer White. Maar nu eerst meneer Van Haasen.

De heer Van Haasen (PVV):

Ik had eigenlijk een vraag aan de heer White, want die had het net over een feitenrelaas.

De voorzitter:

Dat kan niet. Als u een vraag heeft aan de Staatssecretaris ... Ik laat nu even geen onderlinge interrupties toe. Het spijt me, meneer Van Haasen. Mevrouw De Vries.

Mevrouw Aukje de Vries (VVD):

Ik ga mijn vraag nu anders formuleren, maar ik denk dat die een beetje in dezelfde richting is. Ik hoop echt dat we niet belanden in iets van een feitenrelaas, tijdlijnen en dat soort dingen, maar dat we ons focussen op het oplossen van de problemen voor de mensen op de eilanden. Ik zou ervoor zijn om daar echt heel terughoudend mee te zijn.

Dat was overigens niet mijn vraag, voorzitter. De Staatssecretaris gaf aan dat de Rijksvertegenwoordiger eenmalig een indeplaatsstelling heeft gedaan. Ik kan me daar iets bij voorstellen na de uitspraak van de rechter. Ik vind echter wel dat de Rijksvertegenwoordiger, indien er op een aantal onderwerpen taakverwaarlozing plaatsvindt, de ruimte moet hebben om dat nog wel gewoon als een optie achter de hand te hebben in het belang van de bewoners van de eilanden. Ik heb namelijk ook een paar andere voorbeelden gezien. Daar zal de andere Staatssecretaris straks wel op ingaan, denk ik. Ik wil gewoon dat de problemen op de eilanden opgelost worden. Het liefst doe ik dat in gezamenlijkheid, maar als het nodig is, vind ik dat er ook een indeplaatsstelling zou moeten kunnen plaatsvinden, als het echt niet anders kan. Ik hoop dus dat de waarnemend Rijksvertegenwoordiger wel die ruimte blijft houden en dat die hem ook gegeven wordt door de Staatssecretaris.

Staatssecretaris Szabó:

Daar is hij voor.

Ik ga ook even in op de eerste opmerking van mevrouw De Vries over het feitenrelaas. De Kamer heeft daarnaar gevraagd. Daarom ga ik dat leveren. Mijn laatste additionele opmerking in dat kader is dat ik gisteren met het bestuurscollege heb gesproken. Ik heb duidelijk aangegeven hoe ik erin zit. Dat betekent dus: niet alleen wat-vragen, maar ook hoe-vragen beantwoorden en ook gewoon proactief optreden, daar waar nodig.

De heer White (GroenLinks-PvdA):

De Staatssecretaris heeft prima antwoord gegeven op de vraag over de gezondheid van en de effecten op de omwonenden. Nu begreep ik van mensen van de Stichting Pro Lagun en van bewoners dat er ook wel economische gevolgen zijn voor de omwonenden. Ik zou eigenlijk willen bekijken hoe we daar dan mee om kunnen gaan.

Staatssecretaris Szabó:

Van die economische gevolgen heb ik nog niet gehoord, maar ik denk dat het bestuurscollege daarover moet gaan.

De voorzitter:

Dank u wel voor de beantwoording. Ik ga nu naar de Staatssecretaris van lenW, de heer Jansen. Hoeveel blokken heeft u?

Staatssecretaris **Jansen:**

Dank, voorzitter. Ik heb even een algemene inleiding, heel kort. Dan heb ik eigenlijk het onderwerp afval – laat ik zeggen: middelen – en VTH. Ik denk dat dat de drie blokken zijn. Bij VTH zit nog iets wat daaraan gerelateerd is. Maar dat zijn de drie hoofdblokken.

De **voorzitter:**

Mijn suggestie is dat u gewoon elk blok afmaakt en dat ik na elk blok naar de Kamerleden kijk voor de nodige interrupties, zodat u in ieder geval uw verhaal kunt afmaken. Is dat akkoord? Ja, dan doen we het zo. U heeft het woord.

Staatssecretaris **Jansen:**

Dank, voorzitter. Dank voor de inbreng van de commissie. En voordat ik het vergeet: bon dia! Want anders ben ik de enige die dat niet zegt en dat zou ook niet goed zijn, voorzitter.

Ik ben het helemaal eens met de commissie dat het goed is om vooruit te kijken, te kijken naar de problemen en die, waar mogelijk, op een goede manier met elkaar op te lossen. Het is echter ook wel goed om even stil te staan bij wat er heeft plaatsgevonden en hoe we hier terecht zijn gekomen. Dat was ook een vraag van zowel de heer Ceder als de heer White. Zij vroegen om een stuk reflectie over hoe het zover heeft kunnen komen. Ik denk dat ook dat in mijn algemene inleiding aan bod gaat komen.

Ik trek even de informatie gelijk. De Kamer heeft in 2020 de milieudoelen vastgesteld in het Natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020–2030. Daarin staat bijvoorbeeld dat de stortplaats Lagun op Bonaire in 2030 gesloten moet zijn en dat daarvoor, waar nodig, een vergunning is verleend en dat deze ook wordt nageleefd. Als deze doelen niet worden gehaald, gaat dat uiteindelijk ten koste van de gezondheid van mensen, de leefomgeving, maar ook de koraalriffen.

Laten we ook heel duidelijk zijn: alles rondom afvalbeheer kost natuurlijk geld. Het sluiten van de stortplaatsen, het beperken van alles wat vanuit de stort weglekt naar de bodem en naar de zee, kost geld. Na de sluiting van de stortplaats moet er ook een oplossing worden bedacht waar het afval dan wel het restafval uiteindelijk heen moet. De mogelijkheden zijn net in eerste termijn van de Kamer in de onderlinge debatten al aan de orde gekomen: je kunt het verbranden, je kunt het blijven storten, je kunt het exporteren naar andere eilanden of landen voor verwerking. Er liggen verschillende opties voor.

Om dit mogelijk te maken, geeft het Ministerie van IenW al sinds 2016 subsidies. Aan deze subsidies zijn echter wel voorwaarden verbonden. In 2016 is dan ook afgesproken dat Bonaire een afvalprogramma zou uitvoeren, waarmee deze problemen een voor een zouden worden aangepakt. In totaal is er ook 10 miljoen euro gereserveerd op de begroting voor het uitvoeren van dit programma. In 2023 is vastgesteld dat het niet goed ging met het afvalprogramma. Bonaire zorgt niet voor professionele aansturing van het programma, er was geen programmamanager en geen enkel programmadoel was op dat moment deels of volledig behaald. Er kwam ook geen verantwoording van de verstrekte subsidies. Ik kom zo direct nog even terug op de vraag over welke bedragen we het precies hebben.

In feite ligt het afvalprogramma van Bonaire daarom eigenlijk sinds 2023 stil – en dat staat het nu nog steeds. In 2024 heb ik de ILT aangewezen als toezichthouder op de uitvoering van de milieutaak door het bestuurscollege van Bonaire. De ILT heeft sindsdien een aantal onderzoeken uitgevoerd. De conclusies van de ILT waren wel ernstig, zeg ik heel eerlijk. Er zijn op het gebied van VTH ernstige tekortkomingen met consequenties voor inwoners, natuur en milieu. Er is sprake van toenemende risico's voor het milieu door luchtmissies, bodem- en grondwaterverontreiniging.

niging, en branden op de stortplaats. Daarnaast zijn er risico's voor de volksgezondheid, en de flora en de fauna in de directe omgeving van de stortplaats en het afvalcentrum. ILT is ook van mening dat er sprake is van een urgente en zorgwekkende situatie. Ook zou er sprake zijn van taakverwaarlozing door het bestuurscollege Bonaire. De rapporten zijn overhandigd aan de waarnemend Rijksvertegenwoordiger. De situatie bij de stortplaats is, zoals ik net al zei, zeer ernstig te noemen. Het afvalprogramma staat on hold, en het bestuur van Bonaire onderneemt in onze optiek te weinig actie. Het opstellen van een langetermijnvisie is goed, maar er moet wel ook concreet wat gebeuren. Het bestuur is verantwoordelijk voor het afvalbeheer, en ik heb nogmaals aangeboden vanuit lenW om hierin te ondersteunen. Dat blijven we ook doen. Ik heb een wettelijke taak om doelen te stellen in het Natuur- en milieubeleidsplan 2020–2025. Dat hebben we ook gedaan. Ik verwacht dat ook het bestuur van Bonaire uiteindelijk zijn rol oppakt en nog dit jaar een milieu-uitvoeringsprogramma door de eilandsraad laat vaststellen, zoals de wet dat ook verlangt. Dat is mijn algemene inleiding. Als er geen vragen zijn, dan ga ik door.

De voorzitter:

De bedoeling is dat men na elk blok vragen kan stellen; de inleiding is ook een blok. Anders gaan we door naar de andere drie blokken die door de Staatssecretaris zijn genoemd. Er zijn vragen voor de Staatssecretaris. Eerst van de heer White.

De heer White (GroenLinks-PvdA):

Heel kort, hoor, meer uit nieuwsgierigheid. De Staatssecretaris geeft een heel duidelijk algemeen beeld. Maar de laatste opmerking vond ik heel interessant: vanuit het Ministerie van lenW wordt constant aangegeven dat er ondersteuning geboden zou kunnen worden. Ik ben wel benieuwd: is daar dan geen positieve reactie op gekomen vanuit het bestuurscollege?

Staatssecretaris Jansen:

Ik heb daar nog geen reactie op gekregen, maar het aanbod staat. Want uiteindelijk ben ik het met de commissie eens dat wij zoeken naar oplossingen en een aanpak van de zaken die zijn ontstaan.

Mevrouw Aukje de Vries (VVD):

Ik heb een vraag over het geld dat beschikbaar is of gereserveerd staat. Ik weet niet of daar straks nog uitgebreider op terug wordt gekomen, maar ik zou het wel fijn vinden om ergens een keer schriftelijk te krijgen wat er tot nu toe gebeurd en besteed is, wat er beschikbaar is en hoe het ook gekoppeld kan worden aan het uiteindelijke plan. Want op zich is 10 miljoen natuurlijk best een stevig bedrag. Ik vind dat we ook goed moeten kijken dat het goed besteed wordt, zodat het probleem ook echt opgelost wordt met dat geld.

Staatssecretaris Jansen:

Ik had dat punt in het blokje middelen willen behandelen, maar ik doe het hier alvast, omdat dit van wezenlijk belang is. Er was 10 miljoen gereserveerd. Daarvan is 6,5 miljoen uitgekeerd aan Selibon, 1,5 miljoen staat op de begroting van het OLB. Daarnaast staat er nog 2 miljoen op de begroting van lenW. En Selibon moet nog het volledige bedrag van 6,5 miljoen verantwoorden.

Mevrouw Aukje de Vries (VVD):

Ik schrik hier toch wel een beetje van, want 6,5 miljoen is een heel groot bedrag. Welke maatregelen zijn er dan genomen? Ik hoop wel dat dat teruggekoppeld kan worden en snel duidelijk gaat worden, en dat er

voldoende geld is om ook de resterende problemen op te lossen. Anders vind ik het echt wel een probleem dat er 6,5 miljoen beschikbaar is gesteld, maar dat daar nog steeds een heleboel ellende is.

Staatssecretaris **Jansen**:

Die mening deel ik zeker met mevrouw De Vries van de VVD. Het is heel goed om te zien wat er met die 6,5 miljoen is gebeurd. Op die verantwoording zitten wij nog te wachten. Maar dat is wel essentieel met het oog op hoe je hier in de toekomst mee omgaat.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Is er een deadline waarvoor zij dat moeten leveren? Laten we anders een deadline stellen waarvoor ze het moeten leveren.

Staatssecretaris **Jansen**:

De deadline is al voorbij. Ze hadden het al moeten leveren, zeg ik heel eerlijk tegen mevrouw De Vries.

De **voorzitter**:

Ik denk dat de vraag achter de vraag is of de Kamer geïnformeerd kan worden hierover in de toekomst, en op welke wijze dat gebeurt.

Staatssecretaris **Jansen**:

Zeker, voorzitter. Dat tweede had ik gemist. Excuus.

De **voorzitter**:

Er komt een halfjaarlijkse rapportage aan. Indien nodig, hoor ik de andere Staatssecretaris zeggen, kan de Kamer eventueel eerder worden geïnformeerd. Mag ik dat zo stellen?

Staatssecretaris **Jansen**:

Ik denk onder dezelfde voorwaarden: halfjaarlijks, of eerder als daar aanleiding toe is.

De **voorzitter**:

Dan noteer ik dat ook als een toezegging.

De heer **Van Haasen** (PVV):

Ik schrik er ook wel een beetje van: 6,5 miljoen uitgekeerd aan Selibon zonder dat ze daarvoor verantwoording hebben afgelegd. Vanmiddag schemerde het ook al een beetje door: is Selibon wel de juiste partij om het afval op te halen en te verwerken op Bonaire? Dus die vraag wil ik ook graag bij de Staatssecretaris neerleggen. Tevens wil ik de vraag neerleggen of het klopt dat het Openbaar Lichaam Bonaire 100% aandeelhouder is van Selibon.

Staatssecretaris **Jansen**:

Via een tussenorganisatie zijn ze 100% eigenaar, ja. Het is technisch, maar zo is het.

De **voorzitter**:

Ik stel voor dat u nu gewoon doorgaat met uw eerste blok, Staatssecretaris.

Staatssecretaris **Jansen**:

Dat is het blok over afval en een beetje circulaire economie. De heer White van de fractie GroenLinks-Partij van de Arbeid had daar ook een vraag over gesteld. Eigenlijk vroeg hij drie dingen aan mij. Hij vroeg om een oplossing voor de overlast voor omwonenden en een structurele oplossing voor de afvalverwerking; drie punten werden specifiek

genoemd. Caribisch Nederland zal zo spoedig mogelijk deel moeten gaan nemen aan het Nationaal Programma Circulaire Economie. Dat was het eerste punt dat de heer White aankaartte. Ik kan mij vinden in het doel om te stimuleren dat Caribisch Nederland goed werk maakt van de circulaire economie. Dat is van wezenlijk belang. Dat geldt natuurlijk hier voor Nederland maar zeker ook daar. Ik ben daarover ook al in gesprek geweest, maar op de eilanden zelf is er nog zo veel winst te boeken op het gebied van afvalbeheer en het stevig neerzetten van een eigen organisatie, dat het niet zomaar is gerealiseerd. Om goed te kunnen werken op het gebied van de circulaire economie moet de basis wel op orde zijn, nog los van de vraag hoe dit te financieren is. Maar het moet volgordelijk: eerst moet de basis op orde zijn, dan kun je ook stappen daarin zetten. Dat houdt overigens niet tegen dat je oplossingsgericht wel proactief stappen kunt zetten die daarmee in lijn zijn. Maar het is wel goed om in elk geval eerst de basis goed neer te zetten.

Het tweede punt was dat er snel een stappenplan moet komen om de doelen uit het Natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020–2030 te behalen, aldus de heer White. Ik ben voorstander van meer inzet om de doelen uit het Natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland te behalen en van regionale samenwerking. Ook dit vergt van alle partijen wel een gedegen inzet en financiering, die er nog niet is, zo zeg ik ook eerlijk. De financiering is er nog niet, maar ik ben het wel eens met de suggestie die de heer White namens GroenLinks-Partij van de Arbeid hier neerlegt.

Het derde punt is ook door de heer Ceder, de heer Van Haasen en de heer Bamenga aangekaart, namelijk om zo spoedig mogelijk te komen met een plan van aanpak om de eilanden in de regio – daarbij horen bijvoorbeeld ook Aruba en Curaçao – beter te laten samenwerken bij de afvalverwerking en ten aanzien van de circulaire economie. Ik ben ook in gesprek over afvalbeheer en samenwerking daarbij tussen de eilanden in de regio. Daarbij moet ik wel zeggen dat er een duidelijk verschil zit tussen Caribisch Nederland en de onafhankelijk landen. Die laatste moeten er namelijk ook zelf brood in zien. Dat kunnen we niet afdwingen. Ik zie de gesprekken tussen de eilanden echter wel plaatsvinden, en hoop dat dat uiteindelijk ook gaat leiden tot meer samenwerking. Maar nogmaals, we kunnen het niet afdwingen. We kunnen het alleen als een hele waardevolle suggestie meegeven.

Dan heb ik een vraag van de heer Van Haasen van de PVV, namelijk of ik mogelijkheden zie voor de samenwerking tussen de overige landen op het gebied van afvalproblemen. Op die vraag heb ik net eigenlijk al het antwoord gegeven in het algemene punt.

Dan vraagt mevrouw Bruyning van NSC of er een langetermijnplanning is voor afvalverwerking op Bonaire en welke concrete stappen er worden gezet om milieuverontreiniging te verminderen. Ook vraagt zij of er voldoende capaciteit is om milieuproblemen in de toekomst te voorkomen. Het antwoord is dat mijn voorgangers in 2016 al – dat is echt al bijna tien jaar geleden – met Bonaire hebben afgesproken dat er een afvalbeheerprogramma wordt uitgevoerd. Daarnaast is in het Natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020–2030 afgesproken dat de stortplaats in 2030 wordt gesloten. Helaas ligt het afvalprogramma, zoals ik net ook al heb aangegeven, al een aantal jaren stil. Lokaal worden er op dit moment geen concrete stappen meer gezet. Dat is wel meermaals door het Rijk aangegeven. Ook is er aandacht voor gevraagd. Daarom zijn de rapporten van de ILT aan de waarnemend Rijksvertegenwoordiger gestuurd en heeft hij die stappen uiteindelijk wel gezet. Bonaire is nu weer zelf aan zet om afvalbeleid te gaan ontwikkelen. Om zeker te zijn van voldoende capaciteit heb ik Bonaire natuurlijk wel al die tijd ondersteund. Ook zijn wij bereid om steun te verlenen bij het organisatorisch verbetertraject, maar goed, dat is op dit moment wel stilgevallen.

Dan was er nóg een vraag van mevrouw Bruyning van NSC, over de lege zeecontainers. Zij vroeg of het mogelijk is om die te gebruiken. Het is zeker mogelijk om afval in Nederland te laten verwerken. De vraag is natuurlijk wel of dat echt de meest logische weg is. In 2020 heb ik ondersteuning gegeven aan een onderzoek van bureau EcoVision. Het ging onder andere om andere oplossingen voor het storten van afval. Ik wil graag alle mogelijkheden onderzoeken, met plussen en minnen, dus ook routes zoals het verbranden van afval of het transport naar regionale verwerkers binnen bijvoorbeeld het Caribisch gebied. Ook hier is natuurlijk wel het lokale bestuur aan zet. Ik heb dit bestuur ook herhaaldelijk verzocht om dergelijk onderzoek te laten doen. Dan heb ik een vraag van de heer Bamenga van D66, maar die gaat over geld. Ik ben dus aan het einde gekomen van het blokje afval, voorzitter.

De voorzitter:

Ik zie direct twee interrupties, in de eerste plaats van de heer Ceder.

De heer Ceder (ChristenUnie):

De Staatssecretaris gaf ten aanzien van de CAS-landen aan dat er niet zo veel kan. Ik dicht de Staatssecretaris toch iets meer invloed toe dan hij dat misschien zichzelf doet. Volgens mij is een regierol heel belangrijk, juist omdat je te maken hebt met verschillende autonome landen, maar wel één Koninkrijk. Ik denk dat dit belangrijk is, want als we dit niet doen en we constateren dat al deze eilanden te maken hebben met een afvalprobleem – we hebben het nu alleen over Bonaire – dan is het maar een kwestie van tijd totdat we het over Saba of Sint-Eustatius moeten gaan hebben. Het is dus ook in ons belang om nu al de discussie aan te zwengelen. Misschien moeten we een afvaltop gaan organiseren; ik weet het niet. We moeten echter wel bekijken wat we gaan doen. Volgens mij is het ook niet in Nederlands belang om dit op zijn beloop te laten. Ik snap dat de Staatssecretaris formeel geen rol hierin heeft, maar is hij wel bereid om met zijn counterparts in de CAS-landen te bekijken of er een bijeenkomst georganiseerd kan worden, waarbij in ieder geval wordt verkend wat er mogelijk is?

Staatssecretaris Jansen:

Misschien ben ik niet helemaal helder geweest in mijn beantwoording van zonet. Natuurlijk ben ik ook van mening dat het heel goed is om met elkaar samen te kijken. Nu hebben we het over Bonaire, maar het kan inderdaad in de komende tijd misschien ook op de andere eilanden optreden. Ik kan dit alleen niet afdwingen. Ik kan natuurlijk wel aanbieden om mee te denken tijdens het gesprek. Ambtelijk doen we dat ook al de hele tijd, want uiteindelijk willen we het natuurlijk voor het hele gebied en voor alle eilanden op een goede manier structureel en langdurig in goede banen leiden.

De heer Van Haasen (PVV):

Mijn vraag ligt in het verlengde van de vraag van die van de heer Ceder, want die gaat een beetje over hetzelfde. Sinds ik hier zit, hebben we het heel vaak over economisch empowerment, om met de woorden van de Staatssecretaris te spreken. Afvalverwerking is natuurlijk ook een verdienmodel. We zoeken al tijden naar extra verdienvermogen voor de eilanden. Ik zie dit als een uitermate geschikt middel om in te zetten om de economie en de werkgelegenheid vooruit te helpen in de afvalverwerkingsindustrie. Daarom sluit ik me graag aan bij de heer Ceder. Pak die coördinerende rol op! Breng de eilanden bij elkaar, zodat ze gezamenlijk tot een plan van aanpak kunnen komen.

Staatssecretaris Jansen:

Die rol pak ik zeker op, maar dat doen we ook al. Er is ook al wel een gesprek tussen de drie eilanden. Maar je moet wel eerst ook op Bonaire de basis op orde hebben voordat je daar een volgende stap in kan zetten. Natuurlijk proberen wij vanuit onze regierol wel degelijk hier op een goede manier in mee te denken en waar noodzakelijk misschien een zetje te geven om het algemeen belang daarbij goed voor ogen te hebben met elkaar.

De voorzitter:

De heer White en daarna mevrouw Bruyning.

De heer White (GroenLinks-PvdA):

De Staatssecretaris gaf aan dat we eerst de basis op orde moeten hebben. Dat lijkt me logisch, want daarom heet het ook «de basis op orde». Maar misschien kunnen we – daar wil ik graag een reflectie op hebben van de Staatssecretaris – de basis op orde parallel laten lopen met het onderzoeken van en het nadenken over verdere stappenplannen op dit onderwerp. Ik zou daar wel een korte reflectie van de Staatssecretaris op willen.

Staatssecretaris Jansen:

Misschien kwam het per abuis over alsof ik het een voor het ander wil, randvoorwaardelijk. Nee, ik zeg alleen dat als we de goede stappen willen zetten, de basis op orde moet zijn. Tegelijkertijd denken we natuurlijk ook na over het proces daarna, want uiteindelijk kun je stappen ook al zetten. Maar dan nog moet de basis op orde zijn en dan nog moet er ook duidelijkheid zijn, zoals ik net aangaf, over de middelen en wat daarmee gebeurd is. Een deel daarvan – dat is heel concreet – betrof afvalwagens om het afval op te halen, sorteerstraten en dat soort zaken. Dat is voor mij nog onduidelijk. Ik heb nog geen nadere duiding gekregen van die 6,5 miljoen. Dat is natuurlijk wel wezenlijk om te kijken wat er nog noodzakelijk is.

Mevrouw Bruyning (NSC):

Ik hoorde de Staatssecretaris net aangeven dat het initiatief voornamelijk bij het bestuurscollege ligt. Tegelijkertijd hebben we net ook gehoord dat de waarnemend Rijksvertegenwoordiger moest ingrijpen en dat ze bezig zijn met een verbeterplan dat moet worden ingediend. Mijn vraag is toch of de Staatssecretaris vanuit die coördinerende rol niet het gevoel heeft dat hij het initiatief zou kunnen nemen voor het onderzoek naar die andere mogelijkheden, zoals het exporteren van het vuil naar Nederland.

Staatssecretaris Jansen:

Wij denken mee, maar de verantwoordelijkheid ligt toch echt bij het OLB. Laat dat heel duidelijk zijn. Het kan niet zo zijn dat wij in de plaats daarvan treden. Want dat is de afspraak die wij gemaakt hebben. Zij wilden dat zelf op zich nemen. Daar hebben ze zich aan gecommitteerd in de afspraken. Dan moeten ze die ook nakomen.

De voorzitter:

Ik zie geen verdere interrupties, dus ik stel voor dat u naar blok twee gaat.

Staatssecretaris Jansen:

Dan zal ik het antwoord over de 10 miljoen niet nog een keer geven, want dat heb ik net behandeld.

Ik heb wel de vraag van de heer Bamenga: is het kabinet bereid om extra financiële middelen en expertise beschikbaar te stellen om versneld structurele oplossingen te financieren? Expertise ter beschikking stellen: natuurlijk, dat doen we continu; op alle terreinen waar dat noodzakelijk is, bieden we die netjes aan. Er is wel budget beschikbaar vanuit het

bestaande programma Afval op Maat. We hebben nog 2 miljoen op onze begroting staan. Wij hebben op dit moment nog geen indicatie gekregen dat aanvullend budget nodig is, maar we willen natuurlijk wel weten wat er met die 6,5 miljoen gebeurd is.

Dat was ook mijn laatste vraag rondom de middelen, voorzitter.

De voorzitter:

U heeft een interruptiedebatje gehad met de Kamerleden, maar wellicht zijn er nog andere vragen. Zo niet, dan stel ik voor dat u naar de ... Er is toch nog een vraag van de heer Bamenga.

De heer Bamenga (D66):

De vraag is misschien al gesteld, maar dan heb ik het antwoord nog niet helemaal meegekregen. Ik wil graag van de Staatssecretaris weten wat er precies gebeurt om te weten wat er met die 6,5 miljoen is gebeurd, waarvan onduidelijk is waaraan die besteed is.

Staatssecretaris Jansen:

Wij hebben meerdere keren gevraagd om een duiding van wat er met die 6,5 miljoen gebeurd is. Wij zijn daar nu wel wat dwingender in geworden, om het zo te zeggen. We willen eerst weten waaraan het geld is besteed, óf het is besteed en, zo ja, of we daar met het oog op toekomstige borging van mogelijkheden profijt van kunnen hebben of dat er misschien sprake is van geld dat is blijven liggen of misschien niet goed is uitgegeven. Laat ik dat laatste ook gewoon heel eerlijk zeggen.

De voorzitter:

Gaat u door met uw laatste blok, Staatssecretaris.

Staatssecretaris Jansen:

Dat is het blokje VTH. Een vraag van mevrouw Bruyning van NSC: waren of zijn er signalen bij het ministerie bekend dat het bestuurscollege onvoldoende capaciteit of expertise heeft om complexe problemen zoals afvalbeheer op te lossen? Het is bekend dat uitvoeringskracht op Bonaire een probleem is, maar het bestuur heeft wel altijd aangegeven dat ze dit probleem graag zelf willen oplossen. Wij hebben daarom ondersteuning gegeven bij het opzetten van een projectuitvoeringsbureau en het vormen van een programmateam. Mijn voorgangers en ik hebben vanaf 2016 fors geholpen met het afvalprogramma. Daaronder viel, zoals ik net als voorbeeld noemde, de nodige infrastructuur – denk daarbij aan milieustraten, sorteerhallen, verbrandingsinstallaties, wagens om het afval op te halen – en de benodigde capaciteit hiervoor. Het bedrag van 10 miljoen was onder meer daarvoor bedoeld. Helaas heeft Bonaire pas na het verschijnen van het ILT-rapport vorig jaar een programmamanager aangesteld, toen de problemen best wel groot waren geworden; laat ik het zo maar zeggen.

Een vraag van de heer Bamenga van D66: hoe heeft het kunnen gebeuren dat Selibon zo lang zonder vergunning opereert? Hij vroeg mij ook welke concrete stappen ik ga zetten om toezicht en handhaving wel effectief te maken. Laat ik zeggen dat dit komt door de langdurige taakverwaarlozing ten aanzien van de VTH-taken van het bevoegd gezag, lees: het OLB. Selibon had lange tijd geen aandacht van het OLB. Inmiddels is op basis van onderzoek van de ILT in 2023 aan Omgevingsdienst Nederland opdracht gegeven om ondersteuning te leveren op het VTH-terrein aan het OLB. Daarnaast er is interbestuurlijk toezicht ingesteld, waar we het net al over hebben gehad.

Een vraag van zowel de heer Ceder van de ChristenUnie als de heer Bamenga: welke stappen worden gezet om de acute problemen op te lossen en de veiligheidsproblematiek te beperken? Laat het heel duidelijk zijn dat het OLB hiervoor wel verantwoordelijk is. Ik heb dit net ook al

aangegeven richting mevrouw Bruyning en ik geloof ook richting mevrouw De Vries. Wij ondersteunen het OLB hierin. De waarnemend Rijksvertegenwoordiger heeft ook gevraagd aan het bestuurscollege om een plan van aanpak op te stellen. De deadline daarvoor is 4 april. Dat was mijn laatste vraag. O nee, ik heb er nog een. Deze vraag valt onder het kopje overig en is van mevrouw De Vries van de VVD. Deze vraag staat onder «brandstof»; laat ik het zo maar noemen. Mevrouw De Vries stelt dat de ILT betwijfelt of het gaat lukken om de eilandbrandstofvoorziening per 1 april 2026 veilig te hebben gemaakt. Ze vroeg: kan de Staatssecretaris dat ophelderen of daar meer duiding aan geven? De Minister van KGG heeft hierin het voortouw. Zij is hierover al geruime tijd in gesprek met het bestuurscollege. Het bestuurscollege neemt binnenkort een beslissing over de toekomst van de brandstofvoorziening. De Kamer wordt hier op korte termijn schriftelijk over geïnformeerd. Maar dat ligt wel, nogmaals, bij de Minister van KGG. Dat is het, voorzitter.

De voorzitter:

Zijn er naar aanleiding van blok drie nog aanvullende vragen? Ja. Mevrouw De Vries.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ik snap dat het bij een andere Minister ligt, maar ik begrijp dat Hato ook nog speelt. De vraag is of er nog meer van dit soort dossiers zijn. Ik vind het wel belangrijk om een totaaloverzicht van deze problematische dossiers te hebben, omdat we dan kunnen kijken hoe die opgelost moeten worden. Ik vind het namelijk echt zorgelijk.

Staatssecretaris Jansen:

De brandstofvoorziening komt in de brief aan de orde. We hadden het net even over het feitenrelaas op orde hebben. Daar heeft Staatssecretaris Szabó ook al iets over gezegd. Ik denk dat het heel goed is om zaken naast elkaar te leggen omdat er heel veel overlap in zit. Er is alleen misschien wat verschil van inzicht in de duiding van de stappen.

De voorzitter:

Dat is voldoende, zie ik. Nog andere punten? Zo niet, dan stel ik voor, met dank aan jullie allen en het tempo, om nu naar de tweede termijn te gaan. Ik geef jullie allen – ik kijk even naar de tijd – om en nabij een halve minuut. Meneer Ceder heeft het woord.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Voorzitter. Er leven nog veel vragen. Ik denk niet dat ik in 30 seconden kan afronden. Ik wil wel een tweeminutendebat aanvragen omdat ik denk dat het belangrijk is om een paar stappen richting de toekomst te zetten. Als het kan, wil ik het feitenrelaas waar de heer White om vroeg voor het tweeminutendebat hebben, zodat we daar ook duidelijkheid over kunnen krijgen.

Mijn tijd is op, dus ik laat het voorlopig hierbij. Ik wil de staatssecretarissen in ieder geval ervoor bedanken dat ze de tijd nemen om een toelichting te geven.

Dank.

De voorzitter:

Dank aan de heer Ceder. Dan de heer White.

De heer **White** (GroenLinks-PvdA):

Dank, voorzitter. Ik ga het kort houden. Dank aan de staatssecretarissen voor hun beantwoording en aanwezigheid. Het zou goed zijn om goed te

kijken naar zowel de korte termijn, zowel voor het individu als voor het collectief, als de lange termijn.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Van Haasen ziet af van zijn tweede termijn. Dan de heer Bamenga.

De heer **Bamenga** (D66):

Dank u wel, voorzitter. Enkel wil ik de staatssecretarissen bedanken voor de beantwoording van de vragen. Het tweeminutendebat is al aangevraagd, dus ik zal er zijn.

De voorzitter:

Mevrouw Bruyning.

Mevrouw **Bruyning** (NSC):

Dank, voorzitter. Ook ik wil beide staatssecretarissen bedanken voor hun antwoorden. Tegelijkertijd hoop ik dat we nog steeds met elkaar op zoek gaan naar de balans, waarin we zeggen: het ligt bij het Openbaar Lichaam Bonaire, maar wij hebben hier ook in Europees Nederland een verantwoordelijkheid om hulp te bieden en om te ondersteunen. Dat vind ik belangrijk om nog te benoemen.

De voorzitter:

Mevrouw De Vries.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Dank aan de staatssecretarissen. Ik wil eigenlijk echt aan de staatssecretarissen vragen om Selibon en/of het bestuurscollege te vragen om verantwoording af te leggen over het bedrag en de besteding daarvan, tegelijkertijd met het opleveren van het verbeterplan op 4 april aanstaande. Het lijkt namelijk een puinhoop; laat ik het zo zeggen. 6,5 miljoen is geen klein bier. Ik zou dat dus graag willen vragen. Ik wil ook vragen of wij, als dat verbeterplan er is, het op dat moment al gezamenlijk in een brief zouden kunnen krijgen. Dat is wat kort dag, maar ik zou het goed vinden als we het tweeminutendebat in ieder geval na die tijd voeren en eerst die stukken krijgen. Dat geldt zit me echt niet lekker op dit moment.

De voorzitter:

Op die laatste vraag gaat de Staatssecretaris van IenW antwoord geven.

Staatssecretaris **Jansen**:

Nou, ik had eigenlijk dezelfde suggestie als mevrouw De Vries, namelijk om het tweeminutendebat na 4 april te voeren, als de commissie dat goedvindt. We moeten de feiten even wat meer op orde krijgen. Dan voeren we in het tweeminutendebat ook een goed gesprek met elkaar, denk ik.

De voorzitter:

Ik zie iedereen knikken. Dat lijkt mij inderdaad verstandig. Ik kijk even naar de staatssecretarissen. De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken.

Staatssecretaris **Szabó**:

Voorzitter. Ik heb volgens mij twee punten. Als het tweeminutendebat na 4 april plaatsvindt, gaat het wel lukken om het feitenrelaas aan te leveren. Die toezegging heeft u van ons.

Er was één vraag over de Awb BES die ik nog moest beantwoorden in tweede termijn. Ik heb inmiddels het antwoord voor me liggen. Ik hoop dat het het goede antwoord is. Per 10-10-10 gold een tijdlang legislatieve

terughoudendheid, zoals u weet. Comply or explain is van de laatste jaren. Vanuit die legislatieve terughoudendheid in het begin is het logisch dat de Awb niet al van toepassing is. De Awb is een grote wet. De voorbereiding moet zorgvuldig en in goed overleg met de eilanden verlopen. Mijn collega's, de Staatssecretaris Rechtsbescherming en de Minister van Binnenlandse Zaken, zijn hier nu mee bezig. We zullen u erover informeren wanneer we denken daarmee klaar te zijn.

De voorzitter:

Dank u wel. De Staatssecretaris van IenW nog.

Staatssecretaris Jansen:

Heel kort. Ik heb niet zozeer een specifieke vraag, maar ik ben het wel eens met mevrouw Bruyning. We kijken zowel naar het hier en nu als naar de lange termijn en de toekomst. Die zaken hangen inderdaad met elkaar samen.

De voorzitter:

Nog één laatste vraag van mevrouw De Vries.

Mevrouw Aukje de Vries (VVD):

Ik had al expliciet gevraagd om verantwoording over de middelen. Er is blijkbaar 6,5 miljoen aan Selibon overgemaakt, en er staat nog 2 miljoen bij het ministerie, maar ook dan is er 1,5 miljoen beschikbaar gesteld aan het bestuurscollege, denk ik. Die verantwoording moet ook echt op 4 april aangeleverd worden. Ik hoop op een toezegging op dat punt.

Staatssecretaris Jansen:

Ik kan in ieder geval toezeggen dat wij ons stinkende best doen om daar zicht op te krijgen. Ik wil namelijk ook heel graag weten wat er met die 6,5 miljoen is gebeurd. Die 2 miljoen kan ik zeker traceren, want die zie ik op mijn eigen begroting. Over die 1,5 miljoen kunnen we ook nog wel duidelijkheid krijgen, maar die 6,5 miljoen is even wat lastiger, denk ik. Maar goed, we hebben een deadline gesteld en ik ga ervan uit dat dat goedkomt.

Mevrouw Aukje de Vries (VVD):

Ik wil wel graag weten waar die andere 1,5 miljoen aan besteed is.

Staatssecretaris Jansen:

Die staat op de begroting van het OLB.

Mevrouw Aukje de Vries (VVD):

Is het besteed of is het nog niet besteed? En waar gaat het dan aan besteed worden? Dat hoeft nu niet ter plekke; het is prima om dat in de brief mee te nemen.

Staatssecretaris Jansen:

Sorry, ik ben niet duidelijk. Het staat als nog niet besteed op de begroting; laat ik het zo zeggen.

De voorzitter:

Met die woorden gaan we bijna afsluiten, maar niet eerder dan dat ik de beide staatssecretarissen, hun ondersteuning en de Kamerleden heb bedankt. Er zijn een aantal toezeggingen gedaan. Die ga ik nu even voorlezen.

- Het kabinet stuurt halfjaarlijks een voortgangsrapportage naar de Kamer, of frequenter indien de situatie daarom vraagt.
- De Staatssecretaris van BZK stuurt een feitenrelaas over de indeplaatsstelling naar de Kamer en gaat bij het bestuurscollege na of hierbij ook

een feitenrelaas vanuit hen gedeeld kan worden ter vergelijking, het liefst na 4 april, maar wel voor het tweeminutendebat.

- De Kamer wordt geïnformeerd over de 10 miljoen vanuit lenW voor afvalbeheer.

Er is een tweeminutendebat aangevraagd door de heer Ceder, met hem als eerste spreker. Dat gaat dus na 4 april plaatsvinden. De Staatssecretaris gaat zich ervoor inspannen om voor die tijd alle stukken en informatie te hebben, zodat de Kamer geïnformeerd kan worden.

Als dat akkoord is en er geen aanvullende toezeggingen zijn gedaan die ik heb gemist, zeg ik u hierbij dank. Bon dia en tot een volgende keer. Het is 20.00 uur. Dat hebben we netjes gedaan. Dank u wel.

Sluiting 19.59 uur.